

Vik.Tor Fredriksson född 1937

I: Hugo Pekkari och Henrik Keskikangas

I: Minkä ikäsennä olet alkanut uithoon?

VF: Mie olin 14-vuotias, varsin kun pääsin kansakoulusta. Sitten sai lähteä uithoon. Isä-vaina oli työnjohtaja eli "laagipaasi" Kurkkion piirissä. Sen kansahan sitä halusi lähteä töihin. Oli peräti helppo, koska isä oli johtajanna.

Poikaset brukattiin panna rantamiehiksi. Vasitut miehet olit venemiehet. Jos met alama Junosuannon piiristä kertomhaan:

Erik Gustavssonin isä Nils-Erkki oli uittopäällikkö siinä. Ahlskog on ollu. Viimiseksi on ollu Erik Gustavsson.

Kurkkion piirissä oli Lars-Leevi Fredriksson, minun isä. Hänen jälkheen on ollu Isak Fredriksson.

Siitä seuraavassa piirissä ylöskäsin Tornion väylää oli Jahvet? Henriksson Nurmosuvanossa. Hänen piiri on ollu Nurmosuvanosta Porokoskheen saakka Potinperhään.

Siitä ylös seuraava piiri on ollu Viitangin kylhään. Siinä ei ole ollu erityistä uittopäällikköä. Viktor Bjurholt oli, mutta on ollu samalla ylipäällikkö kaikille piireille.

Yksi muu ceeffi, joka on ollu yli hänen, oli Rönnbäckki. Se on ollu "inspektööri". Rönnbäckin jälkheen on ollu Sture Adenmalm. Hän oli Yli-Kaihnuusta.

Talvet on pölkkyyjä hakattu ja sahattu. Niitä on ajettu pitkin väylän rantoja.

Vuopiot, jotka on olleet pitkin väylänrantoja, on olleet luonnolliset plassipaikat. Puut on olleet suojassa, joten ei ole ollu sitä vaaraa, että puut on lähteneet jättien matkassa.

On ollu niin, ettei puita ole saanu laskea väyhlään, ennenkö Junosuannossa on saatu iso pummi paikoilensa. Junosuannon pummi on ollu 5 kilometriä pitkä. Muutenhan net olisit menneet Tornionkoskheen ja menneet väärälle väylälle.

I: Sitä västenhan net pummit olit, että puut menevät Tärännön väylälle.

VF: Junosuannossa on häätynyt olla yötä päivää yksi vene-laagi. Ettei pääse ruuhkia tulheen. Ettei tule sitä vaaraa, että se katkasee pummin.

Toinen asia on se, että kun nämä pölkyt on ajettu näihin vuopioihin, niin talvela on häätetty ajjaa hevosella pölkyt. On lyöty sinkilöpummit. Niemennokissa on ussein suuria mäntyjä. Sinne on pantu pummin päät kiinni. Kummalleki puolen vuopiota.

Kevätpuolella on väylän törmistä otettu santaa. Hevosella on ajettu ulos sannat pitkin pummiä. Jään päälle on pantu santa. Jotta se leikkaa kevväilä auki.

Yksi asia on se, että on pölätetty kovia jäänlähtöjä. Ja jääpatoja. Mutta se on yritetty estää, siten että, kaikki vaaralliset paikat, saarista ylöskäsin, on ajettu hevosella santaloovat, reen päällä.

Montaki eri rantua pitkin väylää, kilometriä pitkältäki on sannattu, että se leikkaa auki siittä ja heijontaa jään. Ettei jääpatoa tule. Jos jääpato tullee siihen, vesi on nousu niin korkealle, että se on saattanu pummit katkoa. Puut hajottaa methään.

Kaikki, mitä mie olen tässä kertonu, olen ollu kaikissa myötä itte. Jää on ollu ussein heiko kevväilä, kun on alettu panehmaan pummeja. Välistä kun on rautakangella lyöny, niin se on mennu sulan läpi. Se on ollu vaarallista hommaa.

Silloin, kun on pantu Täränön iso pummi, joka on ohjannut puut Täränön väylälle, niin silloin on häätynyt olla väylä auki ja jäät heittäneet kulkumasta.

Pummin pano on bruukanu olla Erkin päivän aikhoin. Muihin paikhoiin on kans häätynyt panna pummiä, ettei puut mene saaren puthaissiin. Sielä on ollu paljon kuivia kareja.

Sen takia on pantu suistopummeja.

I: Onko niissä paikoissa, missä olet ollu töissä, kovia koskia?

VF: Juuri tämä piiri, missä mie olen ollu töissä... on kaikkein kovimmat ja pisimmät kosket, mitä Tornion väylällä on. On kolme kovvaa koskea.

Lainionväylällä Taanikurkkio. Justiins samalla kohalla Tornion väylässä on Köytekurkkio. Köytekurkkio on vain 500 metriä pitkä. Se putoaa sille matkalle 13 metriä.

Se on kova koski. Kolmas koski Kaihnuun väylässä on Harakkakurkkio. Kaikitten koskien nimi on Kurkkio. Net on kohakkain kaikki. Itte kuki eri väylässä. Väylitten väli on noin kolme- neljä peninkulmaa.

Yksi kova koski on kuin linkka.. , Se on Köytekurkkiosta puolitoista kilometriä ylemmäksi. Sen nimi on Meraslinkka. Sen kuulee nimestäki, että se on kova paikka.

Se oli semmonen paikka, että siinä oli neljä metriä? Venheelä iän puolen väylää laskethaan alle. Se on vain pari metriä rannasta. Siinä on yksi kivi, jonka nimi on Varsan kivi. Se on rannasta neljä metriä. On kauhea hyökyaalto. Sitä sanothaan Varsan kuopaksi.

Juuri Varsankuopan selänpuolelta on lautta reisu. Siitä on laskettu puu- ja tervalautta alle. Tapahtui ussein, että olit kauhean hankalat ja vaikeat...satakituhatta puuta ruuhkassa. ..Juopakoski, Köytekurkkio ja Meraslinkka.

Mutta mikä kaikkein vaarallisin ruuhka oli, se oli Köytekurkkio. Lautareisun selänpuolella Meraslinkassa. Se oli semmonen paikka, että puut olit pystössä, kun tulit... ruuhkassa. Koko ruuhka täräsi ja liikku veen matkassa.

Kaikki puut olivat aivan pystössä. Met ajoima muturi-venheillä ruuhkan alle. Met saima dynamiitilla laukaista ruuhkan pois. Ei sitä saanu irtoa yhtään,, se oli hullun luihaan latonu net puut. Net olit aivan pystössä kaikki.

Se oli muutenki niin vaarallinen paikka purkaa. Kun ruuhka lähtee....tulllee kolon nopea lähtö. Siinä ihminen ei olis säilyny, koska puut olit märät ja liukhaat. Puitten päällä ei voinu olla.

Mutta puut sai aina ammuttamalla lähtemhään. Paljon sär-
ky puuta, tuli silppua. Ei ole suuria vahinkoja. Mutta
monesti on ollu likelä. Kukhaan ei ole hukkunu.

Meraslinkasta laskethiin venheelä alle. Pääle kansa. Meil-
lä olit suuret 20 hevosvoiman moottorit. Silloinko mieki
poikasenna aloin, olit vain 6 hevosvoiman moottorit.

I: Montako miestä oli piirissä töissä?

VF: Kurkkion väliuittopiirissä oli kymmenkunta miestä, pari
venelaakia. Enimiten oli vain yksi venelaaki. Siinä oli noin
6 - 8 miestä.

I: Bruukasittakos tet olla myös Täränön väylällä?

VF: Ei. Kun jälkihäntä tuli Vittangista, niin meän piiri
kävi Kuoksussa saakka. Seurasimma Junojoen suuhun, penin-
kulman alle Kurkkiosta jälkihäntää.

Siitä otti Erik Gustavsson halthuun. Mutta sitten, kun Tor-
nionväylällä loppu uitto, niin silloin pölkyt ajethiin Juno-
suanthoon, Antin Kenthään Rousun oihaan, Täränön väylän suus-
ta silthaan saakka. Koko väylän reikä oli täynä. Siinä oli
monta miljoonaa kapaletta. Siinä panthiin jääpummit yli mo-
nesta paikkaa väylää. Vähän kertaa alethiin alasesta päästä
löysäähmään.

Kun vesi oli noussu kyllicksi korkealle. Silloin se löysäh-
tiin "seksuunissa" kappale kertaansa. Ko vesi oli fiini ja
puut lähit tansaahmaan alle väylää. Sitten ootethiin ja kol-
lathiin väliuittomiehillä Lovikassa...kuinka sielä on asiat.

Täränön väylässä on kauhean vaikeita koskia. Kun oli matala vesi väylässä, niin se oli paha ruuhkaahmaan. Se hääty ruuhkat saaha poies. Jos net tarttit apua, niin se käytiin auttamassa. Ennenkö taas löysäthiin lissää. Se hääty järjestys olla siinä hommassa.

I: Joilla oli kans semmosta järjestyslaskua..ei sitä voinu yhdellä kertaa panna vaikka kuinka paljon puita menehmään.

Kerran nousi yössä vesi 47 cm ja pummit katkesit. Se oli vuonna 1968.

VF: Kun uitto kevväillä alethiin...alama Vittangista käsin: Bjurholt kokosi Vittangista miehiä. Sopperosta oli kauhean innokkaita. Olit vasitut miehet, jotka olit hyvät venemiehet.

Net halusit alkaa uithoon, ja Bjurholt halusi ottaa net uithoon. Vittangin väylä uitethiin ensin. Sekin uitto on ollu monta peninkulmaa. Sitten kun Vittangin väylä on uitettu valhmiiksi, sitten miehet on menheet ylös Tornionväylää, Paurankhiin? päälle. Niin kauas, kun on pölkkyyjä ajettu ylös.

Sieltä on lähetty alle. Väliuittomiehillä on ollu tärkeää se, että Kurkkion piiri, joka on ollu Juopakoski, Köytekurkkio, Meraslinkka, Ojuuset(?), Nurmakosket...Meraslinkka ja Ojuuset(?) on yhteensä viisi kilometriä pitkä koskihoito yhtä mitta.

Se on ollu kauhean töisevä piiri. Jos vesi on ollu matalalla ennen, niin se on kauheasti ruuhkanu.

Pahtaojuuset(???) Meraslinkan niskassa on kauhean kiviset. Sen kuulee nimestäki Pahtaojuus(?). Niihin on ollu paha ruuhkaahmaan. Se on ollu niin kolon vaarallinen paikka.

Siinä on ollu kerran minun setä, Pahtajuusissa(??) Net ker-
 ran purit ruuhkaa, niin se otti ja ...se ei saatu venheeseen
 miehiä niin äkkiä, kun ruuhka lähti... Setä otti ja joutu
 väyhlään. Mutta se piätti kahesta pölkystä. Pölkky oli kummas-
 saki kainalossa. Ennenkö miehet sautoit, niin juuri oli Me-
 raslinkka nielemässä. Mutta siinä sait sen kiini ja venheeseen.

I: Seurasittakos tet Täränön häntää pitkästi, kun uitto lop-
 pu Tornion väylällä?

VF: Gustavssonin Erkki tuli eläkkeelle. Minun veli Isakki oli
 Antinkentässä. Se oli talvela, kun puut sinne ajethiin, niin se
 hääty vettä pumpata jään päälle, ja jääyttää, että se tuli vä-
 hintäis metriä paksu, että biilit pääsit kippaamaan sinne.

Oli Hannun Elis ja minun veli Isakki ja Einari, jotka olit
 siinä talvela töissä. Sitten oli "mittabrygi" vähän matkaa
 maantiehen käsin. Siinä mitathiin pölkyt ja ajethiin jään
 päälle.

Sielä hääty koko ajan olla miehet, jotka aina pumppasit vet-
 tä ja kollasit jäätä. Kun pölkkyjä tipahti jään päälle, niin
 jäähän laski. Kun jää laskee, virta leikkaa alta käsin jäätä.
 Oli kauhean tärkeää, että porasi, jotta tiesi jään vahvuuen.
 Aina pumppasi lissää vettä, kun tuli pakkaneen. Siinäki meni niin
 fiinisti, että ei kertaa tainu puota lastipiiliä. Katto, sielä on sitte ajettu
 jäälle niinko Täränön väylällä sielon saanu jäälle aijaa puut, väylälle kaikki.
 Niinko me puhuimma tässä ennemmin, siinä pantiin Rousunöjaan monet pummit ja
 laskethin kappalhet kertaalleen ja samhaan lajhiin se oli tässä Täränön
 väylällä kans, se avastiin ja sillanpäästä aletthin ja kappalhen kertaan
 löysätthiin alhaalta käsin.

I: Teän paikoilla sielä ei ole koskaan saanu aijaa jäälle puuta? Ei tuota
 niinko köngäs on päalempänä ei ole saanu aijaa jään päälle puuta, kattoko olit

menhet köngäshen kerran.

VF: Se vaarahan se oliki tässä, kas tämä Junossauvon isopummi. Se pelätthinki justiin sitä köngästä ja Torniokoskea. Mutta silloin kuuskymmentäkahdeksan pääsi katkasshen isopummin ja meni Torniokosken kauhean paljon puuta.

I: Eikö se tullhet silloin, mitä mie muistan siitä, eikö sitä niinko meinannu saaha assiin puuta, vai kuinka se oli tämä?

VF: Mutta se oli sitten silläviisiin kansa, että se oli ussein kevväällä sattu, että oli kauhean korkea vesi ja silloin nämät puut otit ja sehän oli luonnollista, että missä olit matalat rannat niin se ei ollu ollenkhaan mahotontä se. Paikon oli sataki meeteriä niinko tuola Kuoksusa Potinperässä se meni suuria pölkyjä massaa mettät täythön ja se oli kauhean raskas työmaa sitten. Miehet hääyit kantaa olalla ne puut väyläle.

I: Jaa, se olalla kannethin ne väylään?

VF: Mutta sitten mie en sitä havainnu sanoakhan, se oli jälkihiin tämän Pjyrholtin Vittangissa tämä Syyne Karvonen hänen perästä uittoceeffinä sielä.

Mutta sitten se tekniikka meni ethäenkäsin ja ko se jäi niin kauhean paljo puuta kuiville silloin kuuskymmentäkahdeksan ko se oli niin korkea vesi. Se Karvosen Syyne, joka oli mettäfaktori olemassa muutenki ja tiesi, että masiineja oli hyviä, niin silloin se päätti silläviisiin, ettei tämä ole oikea järjestys, että miehet repiä ja raataa ja kiskoa ja kantaa näitä pölkyjä mettistä, niin se otti mettäkonheet kummallekki ranhale ja mettäkonheet kokosi puut tulheen ja ajo ...väylälle ja pani kulkuvhaan vetheen.

Niin met tehimmä Täränön väylälläki viimiseltäki, ko se oli niitä suuria ruuhkahoitoja tuossa Kojjukoskenniskassa, Kojjukosken alla oli kans ja sitten Perjantain alla.

Se oli kauhean matala väylä siellä niin se ajo mettäkonheet ulos väylälle ja purki ja pani puut kulkumhaan, että se helppas ihmisiä paljon ja jouvutti

kansa.

I: Mie uskon, ettei se uittoyhtiökhän siinä hävinny kuinka hyvänsä. Niillä oli korkeat tuntipalkat silloin jo niillä konheilla mutta kyllä se kannatti varmasti.

VF: Jo ainaski, se vastasi kymmeniä miehiä yksi masiina.

I: No se tekee sinun iäksi, ettet sinä ollu kauhean pitkään niissä hommissa, ko olet neljäntoista vuen vanhana alkanu ja ollu aivan siihen saakka ko Täränön väylää ja ...väylää uitettiin ja sielä ollu joka vuosi.

VF: Joo, joka ainoa vuosi ja sitten talvet ollu pölkkytettissä ja kevväällä se on se uittohomma. Mutta miehän olin itteki jälkhiin seittemänkymmentäkaksi ko Fransi-vainaa kuoli, niin meitä oli kaksiki "laagipaasia" eli työnjohtajaa tuossa Täränön lähelä, Iisakki ja mie olin toinen. Se oli niinko kahella vahilla, se oli toinen toisella vahilla.

I: Te tehattä sielä päivänvahtia ja yövahtia? Ruukasittako te vaihtaa aina niinko viikon päästä ne vahit, vai kuinka? Meillä oli tuola niinko se malli olemassa, että se aina viikon päästä vaihtu se vahti.

VF: Me emmä saattanhetkaan koskaan jälkihäntää ko tuohon Koijukosken alle ja siitä sitten täräntöläiset lähti.

I: Siihen Koijukosken niskaan mie olen ajanu paljon pölkkyjä. Se on aika pystö koski.

se.

VF: Mutta tuntuu ko vertaa näitä Tornioväylän koskia. Se oli ussein silläviisiin, että ko se häntä sitte tuli, niitä oli kymmeniä venheitä ko Tornioväylässä tuli häntä meän piihriin, ne ei tohtinheet lapinmiehet laskea alle. Me häävyimmä sitte meän piirin miehet kävit laskemassa niillä venheet alle. Net ei halunneet panna niinko tuommoshiin kövaan koskeen.

Sehän oli tuommoset aallot, jotka oli, saapi sanoa kolme - neljä meeteriä

korkeat aallot. Veneet, kuuven - seittemän - kaheksan meeterin vene sehän meni aalloitten välhin.

Minun farbruuri Feederkki-setä eli Fredriksson se oli seki Nurmäsuannossa, niin hän otti ja teki uittoyhtiölle venheitä ja se möi sitten. Hänen tekemät venheet oli jälkihännässä kaikki. Ne oli nelilaitasia, viislaitasia, rohki suuret laitoset venhet ja ne ei ollhet säsevät. Niissä olit kaikissa motorit perässä.

Meän piirissä isä-vainaa oli kansa ja Iisakki kansa teki venheitä itte ja meän piirissä oli niitten tekoshen venheet.

I: Ne tehit niitä venheitä niinko vuositöiksi, että tekivät niinko vuojen niitä venheitä?

VF: Feederkki-setä oli niinko kuulusa venemestari hän möi Kirunhan ja Jukkasjärvele ja kaikki pitkin Tornioväyhää vähän mihinkäki. Hän oli täysi mestari ja hänen yksi poika Aadolfi sen nimi oli. Hän assuuki sielä koti-puolessa.

I: Oliko niillä mittään erityisempiä värsstöitä, että ne pystyitt niinko talvellaki tekehään niitä, että niillä oli semmosia huohneita, vai kuinka?

VF: Se oli silläviisiin, että ne kevväällä päänänsä tehit ne venheet ja mutta, että Aadolffi sitte laitto värkstan ja semmosia nikkarimasiinia, höyliä ja sahoja vähän mitäki.

I: Mitä sie muuten sanot siitä uittohommasta, jos se tulis tänäpäpä takasi, se semmonen uittohomma olisikko sie valmis lähtemhään nyt sinne uittoliik-keishiin sitte?

VF: No se on tietenki semmonen juttu, että ko sitä kymmeniä vuosia on tehny, sitä aina niinko vähän kaipaa näin kevhäällä.

I: Alkaa kevät tulehmaan ja se aika, että se alkaa se uittoaika, silloin sitä

muistaa kuinka hyvä se oli.

VF: Meillähän oli tässä Täränönväylän uitossa Thora Renskartti myötä, joka on konstnäleri ja sehän on piirtänyt ja maalannu kauhean fiiniä tauluja vielä niinko muistoksi. Sillon kotonaki vielä, olikhan se kuus, seittemän taulua, mitä se ei halva myyä koskhaan, joka on justiin tästä uittohommasta.

Se halusi, ko olimma niinko uitossa, että joku olis niinko laskenu pölkyläki, että hän näkee kuinka se mennee. Ja mie otin ja laskin Lautakosken kerran alle pölkylä. Kyllä mie olen laskenu nämä kaikki, jotka niinko Kurkkion piirissä oli, nehän saatto laskea pölkylä. Se oli niinko "obligatuurinen", että se on pakko saattaa senki. Katto, jos se sattu, että ruuhkassa ei venheeseen pääse niin sie saatat laskea kahella pölkylä eli vielä pölkylä. Kahella on arvatenki helpompi ko sie saatat niinko puristaa ne yhteen.

I: No sie olet sitte ollu aika mies ko sie olet semmoset koskekki laskenu pölkylä. Laskikko sinä sitte yhdellä vai kahella pölkylä?

VF: Yhdellä mie laskin mutta sitähän oli poikasena, ko sitä harjoteltiin, niin sitä muistaa muutamat lähit johannesvietthoon, mutta sitähän välhiin laskettiin koko johannesyöt, "träänatthin" näillä pölkynlaskua. Sitä ussein teki poikasena niin, että sitä ajo muturivenheellä menheen siittä kilometerin ylös. Palosaaresta on niinko kilometeri siihen Köytäkurkkioon.

Se sielä sitte otettiin hyvä pölkky ja panthiin vene kulkhuun ja sitä lähti laskheen pölkylä perrään.

I: Mutta kyllä siihen trääninkiä kaipasi paljon. Ei se kaikista miehistä tulle, vaikka träänäsit kuinka paljo, ei se tullu sitä laskijata.

VF: Ei, ei. Jos ei ole rohkea luonto ja palaansi hyvä niin ei kannatte lähtiä. Pittää olla semmonen luotto ittheen, että se on juuri varma.

I: No minkälaisen puun sinä olet, kun sinä olet valitthemaan päässy puita.

niin minkälaisen puun sinä oot valinnu sitte millä sinä oot laskenu?

VF: Se on semmonen asia seki, että jos olet ottanu suuren ja niinko suoran puun niin, jos se kylliksi suuri on ollu, niin kyllähän se on ollu kauhean hyvä, vaikka kaks miestäki välhiin meitä on ollu, ko me olemma laskenheet.

Mutta ko sie näin yksin lasket, niin kaikkein paras laskupuu on ollu vähän lenko pölkkyy ja justiin sen kokonen, että se on veenpinnassa pysyny.

Sittenhän se on ollu jälkhiin ko nämät uitot on niinko päätynhet ja itte- kukin on vieny hänen piirinsä läpi, niin sitten on ollheet net hommat jälkhiin, se on hääytty pummit vettä ylös ja "taplata orninkiin" net, että net kuivavat taas seuraavaksi vueksi.

I: Sieki se kokosit joka kevät net, sie olit kauhian kauan siinä uitto- hommassa, tiettenki häävyt olla sielä.

VF: No joo, kyllä se vähintäsiki kuukausi meni mutta kaksiki.

I: Mutta sieki se olit niitä tiimapalkkamiehiä, se oli uittoyhtiön hommaa se?

VF: Miehän olen työnjohtaja assissa ja sehän on ollu viimivuet silläviisiin, että se on paljoissa niinko Merasjokiki se uitto niin sehän oli assiin rösissä kaikki. Ne olit puuläekin omat puut.

I: Kyllä sulla nyt on tiettenki vähäsen helpompi homma kuitenkin ko se uittohomma.

VF: No sehän on selvä, ettei se enää ole juuri missään hommassa niinkauhean raskasta. Kyllä se oli rohki raskas työ ennen. Jokka hevosellaki ajot tukkia ja nehän häävyt saaha miehet läjätä niin ortninkiin vettä ja